

Оцінка цілей та завдань, врахування потреб споживачів, знань та навичок у процесі управлінських рішень є ключовими елементами, що впливають на успішний розвиток підприємства. Стратегія зростання, пошук нових ринків, вдосконалення продукції, реакція на економічні кризи – це лише деякі із стратегічних напрямків, які сприяють збільшенню прибутку, стабілізації доходів та оперативній адаптації до змін на ринку.

Отже, саме проектування та виробництво продуктів високої якості, раціональне використання ресурсів та розумне управління витратами стають ключовими факторами для досягнення конкурентних переваг та забезпечення успішності підприємства. Розробка ефективної стратегії вимагає врахування мінливого середовища та гнучкості у використанні планових змін.

Література:

1. Kryshtanovych M., Akimova L., Akimov O., Kubiniy N., and Marhitich V., Modeling the Process of Forming the Safety Potential of Engineering Enterprises. *International Journal of Safety and Security Engineering*. 2021. Vol. 11. № 3. P. 223–230. URL: <http://iieta.org/journals/ijssse>
2. Miklovda, V.P., Pitiulych, M.I., Hoblyk, V.V., Pityulych, M.M., & Keretsman, N.I. (2020). Socio-Economic Transformations of Small Rural Settlements of Zakarpattia Amidst Decentralisation. *International Journal of Criminology and Sociology*. № 9. P. 3089–3094. DOI: <https://doi.org/10.6000/1929-4409.2020.09.375>.
3. Shaulska L., Tomchuk O., Human Potential in the Context of the COVID-19 Pandemic: Issues of Inequality and Fulfillment Efficiency. *Механізм регулювання економіки*. 2020. № 4. С. 6–18.

Шманай Я.В., магістр, здобувач гр. ОКД-23М
Кіріченко О.В., кандидат економічних наук, доцент
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

СУТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ВАРТОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Визначення вартості компанії важливе для управління та входить до комплексної оцінки ефективності її управління. Це є показником успішності у прийнятті рішень власниками та керівним персоналом. Необхідність оцінки вартості компанії виникає при визначенні ціни для її придбання, у випадку злиття з іншою компанією, при додатковій емісії акцій, впровадженні ефективних методів збільшення залученого капіталу, оцінці інтелектуального капіталу компанії та в ліквідації.

Слід відзначити існування різноманітних суб'єктів, які потребують інформації про вартість компанії, оскільки для кожного суб'єкта ця величина є окремим товаром, відповідним його власним цілям. Для кредиторів, фінансова стійкість підприємства є ключовою, в той час як для аналітиків фондових бірж важливо перевіряти обґрунтованість цінних паперів. Власникам найбільше цікаві різні опції щодо розпорядження власністю компанії, починаючи від можливості злиття з іншою компанією і закінчуючи визначенням розміру готівкових коштів, що будуть отримані при ліквідації компанії [4, с. 56].

Різнманітність визначення «вартість компанії» обумовлена впливом різних факторів. Наприклад, підхід до визначення вартості компанії, який базується на унікальних характеристиках компанії як конкретного продукту, залучає прогнозування майбутнього, а не обмежується лише минулим, коли здійснювались витрати на її створення та експлуатацію. Прогнози майбутнього в суб'єктів, які операційно працюють із показником вартості компанії, також можуть відрізнятися.

Розглянемо більш детально сутність кожного з підходів до визначення поняття «вартість компанії» з метою їх класифікації. Це дозволить сформулювати власне розуміння вартості компанії як економічної категорії і надати пропозиції щодо удосконалення сучасного тлумачення цього поняття.

Перший підхід передбачає розгляд вартості компанії як рівноважної ціни. Термін "ціна компанії" використовується в контексті угоди про купівлю-продаж чи обмін компанії на іншу або актив. У той час як термін "вартість компанії" має більший зміст, хоча відмовлятися від впливу вартості компанії на її ціну було б неправильним. Ціна компанії може відрізнитися від її вартості в залежності від інтересів як продавця, так і покупця. Збіг їх можливий лише при існуванні ефективного ринку (відповідно до підходу Ю. Фама), але сучасний рівень українського ринку облікової інформації є недостатнім для того, щоб виступити основою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень [2, с. 122].

Другий підхід, який розглядає вартість компанії як вартість майнового комплексу або суму вартостей всіх її активів (елементів), базується на майновій концепції, хоча його не можна визначити як чисто майновий підхід.

Третій підхід визначає вартість компанії як конкретний показник (величину, параметр, критерій) ефективності її діяльності. Оцінка вартості компанії базується на показниках, що відображають ефективність її функціонування взагалі та в різних аспектах, таких як прибутковість різних видів діяльності, прогностичні параметри, досягнення стратегічних цілей, збагачення акціонерів і інше. Проте обмеження визначення вартості лише ефективністю діяльності компанії неприпустиме в умовах відкритого функціонування системи компанії, коли вона взаємодіє та обмінюється різноманітними ресурсами (інформаційними, матеріальними, нематеріальними і т.п.) з іншими системами. Таким чином, представлений підхід до визначення вартості компанії можна характеризувати як комплексний, орієнтований на ефективність, що точніше відображає його сутність [2, с. 122].

У четвертому підході вартість компанії розглядається як сума очікуваних грошових потоків. Цей підхід, який можна визначити як дохідний, оцінює вартість компанії з точки зору її здатності приносити доходи у майбутньому. Дохідний підхід враховує як внутрішні фактори (майновий стан компанії), так і зовнішні (ризикованість вкладень, рівень інфляції, політична стабільність, вартість ресурсів тощо). Порівняно з адитивним підходом, який не враховує майбутні очікування, стратегічний підхід враховує динаміку та нестабільність умов, зокрема у зв'язку з воєнними конфліктами та заглибленням кризових явищ у світовій та національній економіці. Враховуючи основну концепцію цього підходу, можна використовувати терміни "стратегічний" або "перспективний" [1, с. 29].

У п'ятому підході вартість компанії визначається як грошовий еквівалент економічної цінності компанії. Цей підхід демонструє спільні риси з комплексним підходом за ефективністю, оскільки визначення вартості компанії здійснюється через оцінку її ефективності та вплив на соціальні та економічні аспекти. Ціннісний підхід можна також порівняти з ціновим, оскільки ціна є однією з проявів цінності компанії. Проте поняття цінності, як економічної категорії, завжди відкрите для інтерпретації, що може призводити до значних розбіжностей у сприйнятті цінності компанії між потенційним покупцем і власником.

У шостому підході вартість компанії розглядається як складна система взаємодій компанії з зовнішнім середовищем. Цей підхід зосереджує увагу на взаємозв'язку між вартістю компанії та її відносинами з оточуючим середовищем, що означає аналіз вартості через призму системних взаємодій із зовнішнім середовищем. Очевидно, що поточна вартість компанії завжди залежить від зовнішнього середовища та впливу різноманітних непередбачуваних змінних цього середовища [3].

Виходячи з проведеного дослідження, встановлено, що вартість є економічним критерієм, що відображає інтегральний ефект прийнятих рішень на всі параметри, за якими оцінюється діяльність компанії. Це дозволяє ранжувати варіанти у ситуації множинного

вибору. Сума грошей, за якою відбувається купівля-продаж компанії у конкретній угоді, називається ціною. Вартість компанії повинна бути об'єктивною величиною, яка встановлюється у відповідний час і простір, розраховується на підставі сукупного використання облікової та ринкової інформації і за якою може бути укладена угода купівлі-продажу на активному ринку.

Література:

1. Єрофеева Т.А. Підходи до оцінювання вартості бізнесу: проблеми їх використання. Економічні науки. 2020. № 1. С. 25-30.
2. Корягін М. В. Підходи до визначення поняття вартості підприємства та їх розвиток. Lviv Polytechnic National University Institutional Repository. 2018. № 1. С. 121-126.
3. Кульбач Ю. О. Механізм управління вартістю підприємства. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 23. С. 82-86.
4. Мозенков О. Проблеми застосування вартісних показників для оцінки діяльності та прогнозування розвитку підприємств з корпоративними правами. Економіст. 2021. № 6. С. 54-59.

Щельник О.В., асистент

Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Сфера вищої освіти є важливим суспільним інститутом, від функціонування та розвитку якого залежать перспективи розвитку національних економік світу. З огляду на перехід до концепції Індустрії 5.0 розвиток знаннєвого компоненту стає все більш важливим для майбутнього розвитку.

Вкрай необхідним ресурсом задля відновлення темпів розвитку економіки України виступає людський потенціал, зростання якого можливе виключно шляхом ефективного функціонування системи вищої освіти, яка зазнала значних втрат внаслідок військового вторгнення країни-агресора.

Попередньо, варто відзначити, заклади вищої освіти функціонували в умовах пандемії та певних обмежень, що не дало можливості повноцінної імплементації нової редакції Закону України «Про вищу освіту» щодо створення системи внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості вищої освіти відповідно до директив Європейського простору вищої освіти.

В сучасних умовах функціонування вищої освіти, головним пріоритетом виступає забезпечення безпечного середовища шляхом використання інструментів дистанційного формату навчання.

З огляду на постійні обстріли та факти пошкодження інфраструктури закладів вищої освіти, саме безпековість вийшла на перше місце при формуванні стратегічних планів розвитку освітніх інституцій. Поряд із тим, має місце зниження державного фінансування таких закладів. Як бачимо на рис. 1, стрімке зниження фактичного показника фінансування у 2022 році порівняно з плановим та, відповідно, зниження планового показника 2023 року у порівнянні з фактичним показником фінансування 2022 року дає зробити висновок про негативні процеси у сфері вищої освіти. В результаті чого, мають місце негативні тенденції подальшого розвитку: від відтоку мізків (викладацька міграція) до руйнування структури освітніх закладів України.